

М'ясо птиці — дієтичне, а галузь перспективна і економічно вигідна

Л.В. Пешук, зав. кафедри технології м'яса, м'ясних та олієжирових продуктів, доктор с.-г. наук, проф., НУХТ

Особливістю м'яса птиці вважають наявність двох видів м'язів, що відрізняються за кольором і якістю. У курей, індиків, цесарок біле м'ясо — грудні м'язи, а в гусей та качок у грудних м'язах є білі й червоні волокна. Біле м'ясо містить більше легко перетравних повноцінних білків, а червоне — неповноцінних (колаген, еластин). Так, у грудних м'язах курей 92 % повноцінного білка. Біологічна повноцінність м'яса птиці обумовлена складом білка, у якого всі незамінні амінокислоти в оптимальному співвідношенні для засвоєння організмом людини.

Харчова цінність м'яса птиці залежить також від кількості жиру і співвідношення жирних кислот. У м'ясі курчат та індикат у кілька разів менше жиру (4-10 %), ніж у гусячому (20-50 %) і качиному (18-38 %) м'ясі. Тому його використовують у дієтичному харчуванні. Вміст жиру залежить від вгодваності і віку птиці. Бажано, щоб у м'язовій тканині вміст жиру не перевищував 4 %.

Жир м'яса птиці легко плавиться, так як містить багато олеїнової кислоти. У гусячому жирі 90 % олеїнової кислоти, плавиться за температури 25-34 °С. Чим нижчий ступінь температури плавлення жиру, тим краще він засвоюється організмом людини. Гусячий жир має лікувальні властивості, так, як майже не містить холестерину.

Хімічний склад та енергетична цінність м'яса

Вид птиці	Їстівна частина, %	Вміст, %				Енергетична поживність, кДж
		води	жиру	білка	золи	
Кури	52	65,5	13,7	19,0	1,0	200
Курчата	46	67,5	11,5	19,8	1,2	185
Індики	51	60,0	19,1	19,9	1,0	250
Індичата	47	68,4	8,2	22,5	0,9	176
Цесарки	43	61,1	21,1	16,9	0,9	254
Качки	48	49,4	37,0	13,0	0,6	365
Каченята	34	56,6	26,8	15,8	0,8	294
Гуси	54	48,9	38,1	12,2	0,8	369
Гусенята	40,3	52,9	29,8	16,8	0,6	323

Вміст мінеральних речовин і вітамінів у їстівній частині м'яса, мг

Вид птиці	Кальцій	Фосфор	Залізо	Вітаміни			
				А	В ₁	В ₂	РР
Кури	12	200	1,5	0,12	0,15	0,16	8,1
Курчата	12	200	1,5	0,12	0,10	0,11	6,5
Індики	24	320	3,2	0,18	0,06	0,08	7,0
Качки	13	-	1,8	0,27	0,32	0,19	5,7
Гуси	13	210	1,8	0,27	0,20	0,19	5,7

У м'ясі птиці багато калію, кальцію, натрію, фосфору, заліза, хлору. Є у м'ясі птиці вітаміни А, Е, РР, групи В. Залежно від виду, породи, кросу, віку, статі, умов утримання і годівлі хімічний склад та поживність м'яса птиці різна (табл.).

Специфічний запах і смак м'яса птиці обумовлені відносно високим вмістом у ньому екстрактивних речовин (1,5-2,5 % у сирому м'ясі, при "дозріванні" якого їх кількість збільшується). Ці неорганічні сполуки в процесі варіння м'яса переходять у бульйон, при його вживанні позитивно впливають на секрецію залоз травних органів людини. Смак м'яса залежить також від його фізичних властивостей — ніжності та соковитості. М'язові волокна у м'ясі птиці тонші, сполучної тканини між ними менше, ніж у м'ясі інших тварин. Біле м'ясо ніжніше за червоне. У м'ясі качок, гусей м'язові волокна товстіші, ніж у м'ясі курей та індиків. Під соковитістю м'яса розуміють здатність м'язової тканини утримувати біологічно зв'язану вологу (м'ясний сік) при кулінарній обробці. Червоне м'ясо соковитіше за біле, а ніжність і соковитість м'яса залежать від виду, віку, статі птиці, а також від умов годівлі та утримання.

М'ясо є основною продукцією птиці м'ясного напрямку продуктивності — індиків, качок, гусей, м'ясних і м'ясо-яєчних порід курей. Проте найбільш ефективно вирощувати на м'ясо гібридний молодняк, одержаний схрещуванням спеціалізованих поєднаних ліній. Для цього в Україні створено спеціалізовані фабрики і ферми, де вирощують курчат-бройлерів (від слова "to broil" — "смажений на вогні або жару"), індиченят, каченят, гусенят, цесарят і перепелів. Реалізують на м'ясо вибракуваний ремонтний молодняк і дорослу птицю, яка закінчила яйцекладку.

Бройлер — гібридне м'ясне курча не старше 10 тижнів, яке відрізняється інтенсивним ростом, високою м'ясною скоростиглістю, добрими м'ясними якістьми і ніжним м'ясом, м'якою еластичною шкірою та м'якими хрящами грудних кісток. Початком бройлерної промисловості є 20-ті роки минулого століття. Вирощування бройлерів започатковано службовцем берегової охорони в штаті Делавер (США). Починаючи з 50-х років бройлерна промисловість почала розвиватись у всіх високо розвинутих країнах світу.

Донедавна Україна вважалась країною з високо розвинутим птахівництвом серед країн з чисельністю населення 50 млн. чол. По вживанню яєць і м'яса птиці на душу населення вона займала III і VI місце. У 1990 р. вироблялося 13,6 кг м'яса птиці, нині — 4,9 кг на середньостатистичного українця. В Україні більше 600 підприємств спеціалізується по виробництву м'яса птиці і яєць, в т. ч. біля 50 підприємств по виробництву бройлерів. Ізраїль займає одне з провідних у світі місць за споживанням м'яса птиці і яєць: 37 кг курячого і 19 кг індюшиного, 290 шт. яєць. Виробляє 1,61 млрд. штук столового яйця, 224 тис. т курячого м'яса, 109 тис. т індюшатини і 400 т гусячої печінки. При вирощуванні бройлерів: вага 1,8-2,1 кг за 40 днів відгодівлі при конверсії корму 1,85 (можна отримати до 250 кг м'яса з 1 м² площі вирощування), середньодобовий приріст ж.м. бройлерів (від 36 до 42 днів) на рівні 92-98 г від самців, 69-74 г від самок, в середньому 86 г.

Індюшати́на — вага 18 кг за 140 днів відгодівлі при конверсії корму 2,6; вага індюшок за 90-100 днів 8-9 кг (можна одержати до 160 кг м'яса з 1 м² площі).

Виробництво племінної продукції різних видів птиці в Україні сконцентровано: яєчних та м'ясо-яєчних порід курей у 46 племгосподарствах; м'ясних — у 8; індиків — 2; гусей — у 35; качок — у 29; перепелів — у 3 племгосподарствах.

Оцінюють м'ясну продуктивність птиці не тільки за кількістю і якістю м'яса, а також — за типом будови тіла, живою масою, швидкістю росту, вгодованістю, оплатою корму, несучістю батьківського стада (материнських ліній), збереженістю молодняку і поголів'я батьківського стада. Тип будови тіла тісно пов'язаний з напрямом продуктивності птиці. Для м'ясної птиці характерні широкий і глибокий тулуб, довга і широка спина, широкі і округлі груди, довгий кінь грудної кістки, добре розвинуті грудні м'язи й м'язи стегна та голілки. Оцінюють м'ясні форми тіла за допомогою промірів і промацуванням м'язів. Жива маса — основний показник м'ясної продуктивності птиці. Найбільшу живу масу мають індики. Дорослі самці досягають живої маси 16-20 кг і більше, а самки — 6-12 кг. Жива маса дорослих гусей — 6-9 кг, качок - 3-5 кг, курей — 2-4 кг, цесарок — 1,5-2,5 кг, перепелів — 0,12-0,30 кг, голубів — 0,5-1,3 кг. Самці, за винятком перепелів 0,9-1,8 кг, важчі за самок на 20-30 %.

ПОРОДИ І КРОСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

На земній кулі налічують декілька сотень порід і породних груп птиці, у тому числі майже 100 порід курей, близько 20 — качок та індиків, 40 порід гусей. Існують різні системи класифікації порід і порідних груп птиці, залежно від морфологічних ознак, місця виведення, будови тіла, походження від диких предків, напряму основної продуктивності. Так, породи курей поділяють на яєчні, м'ясні, м'ясо-яєчні (загальнокористувальні), декоративні, бійцеві. Цю задачу знану господарську класифікацію розробив академік М.Ф. Іванов.

Яєчні породи курей. З яєчних порід у промислових господарствах нашої країни розводять головним чином леггорнів. Птахівники-аматори, фермери займаються розведенням також російських білих, мінорок, гамбурзьких, українських вушанок, голошійних та прикарпатських зеленоніжок. Забійний вихід напівпатрених тушок — 60-65 %, патрених — 52-55 %.

ЛЕГГОРН. У середині минулого століття з берегів Середземного моря до США завезли білих італійських курей. Вважають, що свою назву вони одержали від порту Ліворно, звідки їх вивезли у 1840 р. За іншими даними, слово "леггорн" походить від двох англійських слів: "лег" — нога і "горн" — ріг (жовте, "рогове", забарвлення ніг). Американці поліпшили італійських курей схрещуванням з іншими породами. І вони спочатку поширилися в Європі (Англії, Італії, Данії), а потім — по всьому світу. В нашу країну леггорнів завезли з Англії, США.

Відомо кілька різновидностей леггорнів: білі, полові, куріпкові, зозулясті, блакитні. Найбільш поширені білі леггорни. Ці кури мають гарні форми, горду поставу, красиво вигнуту шию. Гребінь великий листовидний, яскраво-червоний, прями́й у півнів та нахилений у бік у курок. Тулуб глибокий, горизонтально поставлений, гарний вигин спини, груди округлі, у півнів — виступають уперед. Крила широкі,

POLY-PACK
ковбасні оболонки

Україна, м.Луганськ
т./ф.(0642) 34-59-14, 34-59-12
E-mail: osu@poly-pack.com.ua
http://www.poly-pack.com.ua

щільно притиснуті до тіла. У півнів великий хвіст з довгим серповидним пір'ям. Оперення біле, дзьоб та плесни жовті. У леггорнів нижній щільний тип конституції. Маса півнів становить 2-2,5 кг, курок — 1,5-2 кг, несучість — 200-240 яєць на рік. Маса яйця — 52-62 г (шкаралупа біла). У цій породі створено багато ліній та кросів.

РОСІЙСЬКІ БІЛІ КУРИ виведені схрещуванням породи леггорн з місцевою. Кури цієї породи менш продуктивні, ніж леггорни. Тому їх зберігають як генофонд для створення ліній.

МІНОРКИ. Порода одержала назву від острова Мінорка. Кури мають довгий тулуб, красивий довгий хвіст, стрункі ноги, чорне оперення з темно-зеленим полиском, видовжені білі мочки та листовидний яскраво-червоний гребінь. Висота деяких півнів 75 см, довжина тулуба без хвоста — 29-30 см, маса — 3-4 кг. Вага курей — 2,5-3 кг, їх несучість — 160-190 яєць, маса яйця — 56-60 г. Добре несуться взимку та влітку, мають ніжне смачне м'ясо.

М'ясні породи курей. До м'ясних порід курей належать корніш, кохінхіни, брама. Забійний вихід напівпатраних тушок 80 %, патраних — 59-60 %.

КОРНІШ (корнуельські кури). Виведено в Англії (графство Корнуол) з використанням таких бійцевих порід, як стара азійська (азіль), малайська і стара англійська. Тому їх характерними особливостями є широкі і глибокі груди, довга та широка спина, товсті, міцні ноги. Кури мають різноманітне оперення, але розводять птицю з білим оперенням. Хвіст у них короткий, гребінь трояндо-або стручкоподібний, дзьоб товстий, короткий, загнутий. Маса півнів — 4-4,5 кг; курок — 3-3,5 кг, несучість — 100-130 яєць на рік, маса яйця — 57-60 г (шкаралупа — світло-коричнева). Порода поширена в усіх країнах світу з розвинутою бройлерною промисловістю. У корнішів розвинений інстинкт насиджування, їх використовують як батьківську форму для виробництва бройлерів. Молодняк росте швидко.

М'ясо-яєчні породи курей. Розводять їх для одержання яєць та м'яса. Найбільш поширеними з них є плімутрок, род-айланд, нью-гемпшир, сусекс, кучинські ювілейні, московські чорні та полтавські глинясті. Забійний вихід напівпотрошених тушок — 67-70 %, потрошених — 58-62 %.

ПЛІМУТРОК. Порода виведена у США схрещуванням порід кохінхін і доркінг з іспанськими чорними. З восьми

різновидностей плімутрока у нас розводять лише смугастих і білих. При виробництві бройлерів в якості, материнської форми використовують білих плімутроків. Кури мають овальний тулуб, довгу широку спину, невелику голову, короткий хвіст. Гребінь листовидний, прямий. Жива маса півнів — 3,5-4,3 кг, курок — 2,7-3,4 кг, несучість — 160-170 яєць на рік, маса яйця — 56-60 г (шкаралупа — світло-коричнева). Кури витривалі, добре акліматизуються.

РОД-АЙЛАНД — порода створено у середині XIX ст. у США (штат Род-Айланд) схрещуванням місцевих курей з половими шанхайськими, червоно-бурими малайськими та бурими леггорнами. Кури мають широкий, глибокий тулуб, листовидний гребінь. Оперення темно-червоне, пір'я хвоста чорне з зеленуватим полиском. Жива маса півнів 3,4-3,6 кг, курок — 2,6-3,0 кг, несучість — 160-180 яєць на рік, маса яйця — 57-60 г (шкаралупа — червоно-бура). В Японії створено лінії курей породи род-айланд, несучість яких — 260-270 яєць.

НЬЮ-ГЕМПШИР — різновидність породи род-айланд; одержано шляхом добору на підвищення несучості і виводимості яєць.

Назву одержала від штату Нью-Гемпшир, де була виведена. В курей цієї породи світліше, ніж у род-айландів, оперення. Жива маса півнів — 2,9-3,5 кг, курок — 2,7-2,8 кг. Несучість — 190-200 яєць на рік, маса яйця — 60-63 г (шкаралупа — червоно-коричнева). Кури користуються великим попитом у населення.

СУСЕКС. Порода виведена в Англії (графство Сусекс). Оперення у курей біле, на шиї є чорні пір'їни, кінці крил та хвоста чорні, гребінь листовидний і жива маса півнів — 3-3,8 кг, курок — 2,5-3 кг, несучість — 150-170 яєць на рік, маса яйця — 58-65 г (шкаралупа — жовто-коричнева). Кури добре відгодовуються, їх м'ясо ніжне і смачне. Інстинкт насиджування розвинений погано.

КУЧИНСЬКІ ЮВІЛЕЙНІ КУРИ. Виведені методом схрещування курей різних порід: російських білих, нью-гемпширів род-айландів, австралорпів, плімутроків білих і лівенських. Кури мають довгий та глибокий тулуб, широку спину, округлі груди і об'ємистий живіт. Оперення у курок жовтувате з темними крапками на золотавій гриві, кінець хвоста — чорний. У півнів оперення тулуба червоне, на грудях і хвості чорне, грива золотаво-біла, гребінь листовидний. Жива маса півнів — 3,5-4,5 кг, курок — 2,8-3,3 кг, несучість —

170-190 яєць на рік, маса яйця — 60-61 г (шкаралупа — світло-коричнева). Молодняк росте швидко.

МОСКОВСЬКІ ЧОРНІ КУРИ. Породу створено методом схрещування орловських голосистих курей, бурих леггорнів та нью-гемпширів. У курей широкі, округлі груди, довга широка спина, листовидний гребінь. Оперення чорне, грива жовта. Жива маса півнів 3,5-3,7 кг, курок — 2,4-2,6 кг, несучість — 170-200 яєць на рік, маса яйця — 60-65 г (шкаралупа — світло-коричнева).

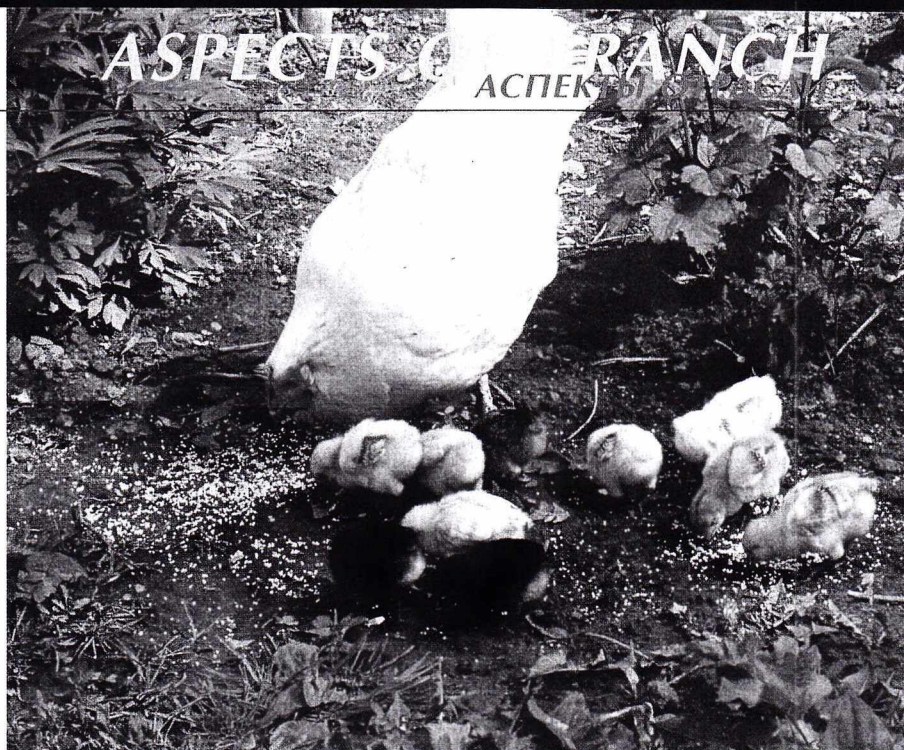
ПОЛТАВСЬКІ КУРИ. Виведені у Полтавській області. За кольором оперення курей поділяють на три групи: глинясті, зозулясті і чорні. Найбільш поширені глинясті кури із світло- та темно-жовтим кольором оперення. Півні на відміну від курок мають більш темне оперення, на хвості та крилах є чорні пір'їни, гребінь переважно трояндоподібний. Тулуб видовжений, груди округлі. Жива маса півнів 3-3,3 кг, курок — 2-2,5 кг, несучість — 170-180 яєць на рік, маса яйця — 55-57 г (шкаралупа — коричнева).

АДДЕРСЬКІ СРІБЛЯСТІ. Породу виведено на Дилерській птахофабриці методом схрещування російських білих курей, нью-гемпширів, первомайських, білих плімутроків і юрловських голосистих. Кури мають компактний, розширений спереду тулуб, листовидний гребінь, біле оперення з сріблястим відтінком (так зване колумбійське). Пір'я гриви, махове та рульове — чорне. Жива маса півнів 3,3-3,5 кг, курок — 2,5-2,8 кг, несучість — 160-170 яєць, маса яйця — 60-62 г (шкаралупа — коричнева). Молодняк життєздатний, швидко росте.

Племінна робота з м'ясо-яєчними породами курей спрямована на створення спеціалізованих ліній, що використовують при виведенні м'ясних кросів. Ці породи цінні ще тим, що несуть пігментовані яйця, деякі з порід цієї групи мають гени-маркери. Завдяки цьому проводять сортування курчат за статтю у добовому віці.

Породи індиків. Новий світ подарував європейцям найбільшу птицю ряду куроподібних — індиків, або "заморську курку". Дикі індики й тепер водяться у лісовій та лісостеповій зонах Центральної і Північної Америки. У Росії індики з'явилися наприкінці XVIII ст. Лідером з розведення індиків є США — понад 40 % світового виробництва індичого м'яса припадає на цю країну. Найбільш поширені породи індиків — білі та бронзові широкогруді, північно-кавказькі і московські білі й бронзові, белтсвільські білі, тихорецькі чорні. Населення розводить чимало індиків місцевих порід та їх різновидів. Від однієї індички протягом року можна виростити 40-50 індюшат, які у 3-4 міс. матимуть ж/м 200-250 кг. Забійний вихід напівпотрошених тушок — 81 %, потрошених — 64 %.

БІЛІ ШИРОКОГРУДІ ІНДИКИ. Порода виведена у США методом схрещування білих голландських та англійських індиків. М'ясо індиків за якісними показниками високо цінується. Ця птиця досить життєздатна, швидко набирає масу. Жива маса самців досягає 14-16 кг, самок — 7-9 кг, несучість — 90-120

яєць, маса яйця — 70-80 г. Є три різновиди цієї породи: важкі, середні та легкі. Вони розрізняються за м'ясною скороспілістю та здатністю до відтворення. Головна особливість цих індиків полягає в їх здатності інтенсивно рости. Вже в 90-100-добовому віці птиця має добре оперення та задовільний вигляд тушок при забої. Індики цієї породи вимогливі до умов утримання та годівлі. На основі породи білих широкогрудих індиків створено такі кроси: легкий, середній та важкий "Хідон", "0-24".

БРОНЗОВІ ШИРОКОГРУДІ ІНДИКИ. Породу виведено у США на базі бронзових індиків, яких одержано методом схрещування домашніх Індичок з дикими і чорними англійськими. Широкогрудими їх назвали через добре розвинуті грудні м'язи. Жива маса самців — 18-20 кг (рекорд 35 кг), самок — 9-12 кг. Несучість — 60-70 яєць на рік. Цю породу широко використовують для створення ліній і кросів. У США виведено групу так званих важких індиків "камерино". Жива маса самців у 24-тижневому віці досягає 20-21 кг, самок — 12 кг. Витрати корму на 1 кг приросту — 3,3-3,9 кг. Забійний вихід — 81-85 %.

ПІВНІЧНОКАВКАЗЬКІ БІЛІ ІНДИКИ. Породу виведено методом схрещування самців білої широкогруді породи з самками бронзової північнокавказької. Ці індики поєднують високі м'ясні якості з витривалістю та невибагливістю. Жива маса самців — 12-15 кг, самок — 6-7 кг. Несучість — 90-120 яєць. Індиченята швидко ростуть, у 17-тижневому віці їх жива маса становить 4,5 кг. На основі породи створено два кроси — "Б-12", "Б-32".

ПІВНІЧНОКАВКАЗЬКІ БРОНЗОВІ ІНДИКИ. Породу виведено методом схрещування місцевих бронзових індиків з широкогрудими. Ці індики мають округлі широкі груди з бронзовим полиском. Жива маса самців 12-14 кг, самок — 6-7 кг. Несучість — 90-100 яєць на рік (в окремих випадках — до 150). Індики дуже рухливі, життєздатні, добре пристосовані до пошуку кормів.

(Далі буде)

POLY-PACK
ковбасні оболонки

Україна, м. Луганськ
т./ф. (0642) 34-59-14, 34-59-12
E-mail: osu@poly-pack.com.ua
http://www.poly-pack.com.ua